

מסמך רקע בנושא:

זכויות למשפחות חד הוריות

גרסת אינטרנט

מוגש לחה"כ אמנון כהן

כתיבה: אלעד ואן-גלדר, עובד מחקר ומידע
אישור: שמוליק חדד-חזקיה, ראש צוות

ד' בסיון תשס"ב
15 במאי 2002

מסמך זה סוקר את הזכויות השונות המוענקות בישראל למשפחות חד הוריות. יצויין כי ב- 95% מהמקרים בראש המשפחה החד הורית עומדת אישה.

חוק משפחות חד הוריות

על-פי חוק משפחות חד הוריות, התשנ"ב-1992 (להלן "החוק") "הורה יחיד" מוגדר כתושב ישראל אשר בהחזקתו ילד ואשר אינו נשוי ואין אדם הידוע בציבור כבן זוגו, או שהוא נשוי אך חי בנפרד לפחות שנתיים, ופתח בהליכים להשתחרר מקשר הנישואין ופעל במסגרתם לפחות שנתיים, או נשואה עגונה, או נשואה שחיה בנפרד מבן זוגה ושהתה במקלט לנשים מוכות לפחות 90 יום, ופתחה בתהליך להשתחרר מקשר הנישואין (אלא אם כן לשכת הסעד מאשרת שתהליך כזה עלול לסכן את חייה או חיי ילדיה), או עולה חדש שנמצא בארץ יותר משנה אך פחות משנתיים, ובן זוגו לא עלה לארץ ואין לא בן זוג אחר.

החוק קובע כי הורה יחיד זכאי לקדימות בהכשרה מקצועית, לקדימות בקבלת ילדיו למעון יום ולהתחשבות בהכנסתו לעניין התשלום למעון, כלומר, להנחה בתשלום בכפוף למבחן הכנסה (באחריות משרד העבודה והרווחה). בנוסף הורה יחיד זכאי לסיוע מוגדל מהמדינה לצרכי דיוור – תוספת אוטומטית של 1200 נקודות לחישוב הזכאות, ומענק מותנה לסיוע (באחריות משרד השיכון, באמצעות הבנקים למשכנתאות). הורה יחיד זכאי לגימלת הבטחת הכנסה מוגדלת ללא מבחן תעסוקה, אך בכפוף למבחן הכנסה, אם הילד שבהחזקתו עד גיל שבע. ואולם, על-פי החוק מי שלומד במוסד לימודים הקבוע בחוק, וכן מי שיש בבעלותו רכב או שהוא משתמש קבוע ברכב שאינו בבעלותו, אינו זכאי להבטחת הכנסה כאמור. סעיף זה זכה לביקורת שכן משמעותו שמשפחות חד הוריות, כמו כל מקבל השלמת הכנסה, שמעוניין לשפר את השכלתו וכך גם את מצבו הסוציו-אקונומי, וכן משפחות חד הוריות המשתמשות ברכב, שימוש שלרוב הכרחי להורה יחיד, ובלי קשר לערך הרכב, אינן זכאיות להבטחת הכנסה.

הטבות נוספות

בנוסף לאמור בחוק, זכאיות משפחות חד הוריות להטבות נוספות:

- משפחה חד הורית זכאית למענק לימודים – מענק שנתי מהמוסד לביטוח לאומי העומד על 18% מהשכר הממוצע (כיום 1254 ₪) לילד בגיל 6-11 (כיתה א-ה), ו- 10% מהשכר הממוצע (כיום 696 ₪) לילד בגיל 11-14 (כיתות ו-ח).
- במידה וניתן פסק דין למזונות והוא לא ממומש, ויש במשפחה ילד בן פחות מ-18, ישולמו דמי המזונות על-ידי המוסד לביטוח לאומי, בכפוף למבחן הכנסה.
- יתום בן 13 ויתומה בת 12 מקבלים מענק לבר/בת המצווה (כיום כ- 4000 ₪)
- משפחה חד הורית זכאית לסיוע בשכר דירה למשך שלוש שנים ללא מבחן הכנסה.
- הורה יחיד זכאי לנקודת זכות במס הכנסה בגין היותו הורה יחיד, ולנקודת זכות נוספת עבור כל ילד מתחת לגיל 18.

- משפחה חד הורית זכאית ל- 20% הנחה בארנונה. מי שמקבל הבטחת הכנסה, גמלת מזונות או גמלת סיעוד זכאי ל- 70% הנחה.
- מי שמקבל הבטחת הכנסה זכאי לפטור מאגרת טלוויזיה. מי שמקבל השלמת הכנסה זכאי להנחה של 50% מהאגרה.
- מי שמקבל קיצבה כלשהי מהמוסד לביטוח לאומי, זכאי להנחה של 33% בתחבורה הציבורית, באמצעות כרטיסיות.
- אלמ/נה עם ילדים, שאינם מקבלים זכאים לקיצבת שאירים מהמוסד לביטוח לאומי, בהתאם למספר הילדים.

מקורות

חוק משפחות חד הוריות, התשנ"ב-1992
 המוסד לביטוח לאומי – חוברת הסבר מספר 4 – הבטחת הכנסה.
 משרד הבינוי והשיכון www.moch.gov.il
 אגף מס הכנסה במשרד האוצר www.mof.gov.il/itc
 ארגון משפחה חדשה